ՓՈՒՂԱՁ

ԹԻՒ 1221 — ՇԱԲԱԹ — 1877 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 22

ԱԶԳԱՅԻՆ

Կեդրոնական մնտուկի ի նպաստ վիճակահանութեան յանձնաժողովին առաջիկայ չորեքշաբթի օր երկրորդ նիսան ընելով՝ պիտի փութայ պէտք եղած տոմսակները տպագրել տալ՝ և շրջաբերութեան հանել։

Ուրախ եմք, նկատելով որ մեր սիրելի ազգայինք առհասարակ պատրաստ են ընդունիլ, և այս՝ պատճառ պիտի ըլլայ Պատրիարքարանի և հասարակութեան մէջ վստահութիւն գոյացնելու, որ դժբաղդաբար ժամանակէ մը հետէ նուաղած է այլ և այլ պատճառներով։

Ինչպէս անցեալ շաբթու ալ ըսինք, Պատրիարքարանէն այս մասին պաշտօնական յայտարարութիւն մ՚ալ պիտի ըլլայ առ պատուարժան հասարակութիւնն։

—

Դատաստանական խորհրդոյ անդամ ընտրուեցաւ՝ Շահպազէան Նազարէթ Էֆէնտի, և Խորհուրդն ալ տեսնելով նորա արժանաւորութիւնը՝ ատենապետ կարգեց։ Երէկ, արտաքոյ կարգի նիստ մ՚ըրին, ամուսնական և դատական ուրիշ բարձի թողի եղած խնդիր մը խնդրոյ անյապաղ կարգադրութեան համար։

—

Եէնիդաբուի քարոզիչ արժ. Տ. Հմայեակ վարդապետ Դիմաքսեան կծանուցանէ մեզ, թէ վաղը Թաղին Հայկանոյշ վարժատան մէջ պիտի ատենախօսեն Ռուբէն Էֆէնտի Ռուբինեան, և վարժատան աշակերտներէն Պ. Պետրոս Նիկողայոսեան, ատենախօսութիւնք ազգային երգերով և դաշնակաւ սկսելով։

Տ. Խրիմեան Ս. Հայրն և Տ. Արիստակէս վարդապետ (Թէքիրտաղի նախորդ առաջնորդ) առաջիկայ շաբթու մէջ մայրաքաղաքէս կմեկնին՝ վանք երթալու համար։

Յօժարակամ կհրատարակեմք՝ Իզմիրլեան դեր. Տ. Մատթէոս եպիսկոպոսի կողմանէ առ վսեմափայլ Ստեփան փաշա ուղղեալ հրապարակային շնորհակալութեան հետագայ ուղերձն, ըստ յանձնարարութեան Նորին գերապատուութեան։

«Վսեմաշուք Ստեփան փաշա Ասլանեան

«Բերկրապատար խնդութեամբ սկսայ «փունջ պատուական լրագրոյն մէջ ընթեռնուլ Ձեր վսեմութեան՝ Աւստրիացւոց դաստիարակութեան եղանակին և «նոցա այլ և այլ կարգի վարժարանաց «վրայօք գրած տեղեկութիւններն, որք «ազգու և ամենաօգտակար դասեր են «ամեն կարգի ազգայնոց։

«Վսեմաշուք փաշա

«Դուք որ ընդ միշտ աշխատած էք «ազգային դաստիարակութեան ուղղու«թեանք, բարգաւաճմանն ու ծաւալման, Դուք որ Ձեր արժուէնկատ հեռատեսութեամբ և ազգ մը կամ ժողովուրդ մը ուղղելու նուրբ հանճարով «Հայոց Ազգին անհրաժեշտ պէտքը շատ «կանուխէն սերտած էք, որ վասն և «վաստակած իսկ, այսօր ևս, որ մեծն «է, Ձեր այդ պանդխտութեան և արքունական գործովք զբաղեալ վիճակին մէջ անդամ Ազգը Ձեր մտածմանց «առարկայ ընելով անոր ներկան և ապագան երաշխաւորող էական և միակ «միջոցին – դաստիարակութեան – վրայ «նոր և օգտակար լոյսով կը բաղձայք ջանհաւորել այն մարդերն, որ ծնող են որդւոց, որ բարերար են որբոց, որ դաստիարակ են երկսեռ Հայ մանկտւոյն, «և որ վարժարանաց տեսչութեան կամ «հոգաբարձութեան փափուկ պաշտօնն «ստանձնած են։ Անշուշտ պիտի օգտին «սոքա և օգտեն հայկազն մանկանց և «պատանեկաց եթէ կամին ուշադրութեան առնուլ Ձեր հրատարակած տեղեկութիւններն, և գիտնան անոնցմէ «ազգային վարժարանաց նկատմամբ մարթն ու պատշաճը քաղել, զորս ազգասիրական եռանդեամբ փափաքած էք «հրապարակել ազգային դաստիարակութեան շահ մը արտադրելու համար։

«Վսեմաշուք փաշա,

«Ձեր ազգասիրական վեհ զգացումը, «ինչպէս ամեն հայ, նոյնպէս և զիս իբրեւ Հայ անհատ կը պարտաւորէ հրապարակաւ յայտնել Ձեզ իմ անհուն և «լիասիրտ շնորհակալիքս, և իբրեւ պաշտօնեայ Հայաստանեայց Առաքելական «սուրբ եկեղեցւոյ հայցել յերկնից օրհնութիւն Աստուածային և լիութիւն «Ձեր անդին կենաց համար։

«Հաճեցէք ուրեմն, վսեմ. փաշա,

«ընդունել անկեղծ շնորհակալիքս

«ընդ Տիրանուէր ողջունիս։

20 Հոկտ. 1877 Մատթէոս Եպիս. Իզմիրլեան

Նոր-Թաղ

Յիւսկիւտար

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Չորեքշաբթի օրէն յետոյ, Ուրխանիյէի հրամանատար Շեվքէթ փաշայի հոկտ. 16 թուով հեռագիրը տեսնուած է, որով կծանուցանէ թէ՝ թշնամին թէ՛ թէլիշի և թէ՛ իւր վրայ յարձակեր է ամենայն ուժգնութեամբ. և թէև իւր դիմադրութեան չկրնալով տոկալ՝ մեծ կորուստով փախչիլ ստիպուեր է. սակայն թէլիշ դտնուող Միրիլիվա Հադգը փաշայի զօրաբաժինը դժբաղդաբար ցրուեր է։ Հետևաբար, կըսէ, փոյթ կտարուի՝ Բանիդայի և Գարաճատաղի անցքերն ապահովել ու պահպանել։

Գալքանայ ընդհանուր հրամանատարն հոկտ. 19 թուով հեռագիր մ՚ունի, որով կգրէ թէ նոյն օրը միդապատ ըլլալուն պատճառաւ ո՛րևէ գործողութիւն եղած չէ։

Ամմէտ Մուխթար փաշա ալ հոկտ. 19 թուով հեռագրեր է, թէ կայսերական բանակին ամեն կողմը աչքէ անցուցեր, և տեսեր է որ վախի բան չկայ։

Արտաքոյ պաշտօնական տեղեկութեանց, զրոյց կայ թէ ամենէն յառաջ Դանուբն անցնող Զիմմէրմանի բանակը՝ որոյ վրայ մինչև ցարդ որևէ ծանօթութիւն չկար, իւր մէկ թեւը մինչև Գավարնա յառաջացուցեր է, և միւս թեւն ալ դէպ ի Սիլիսթրէ կխաղայ. և թէ՝ Զիմմէրմանի Գազադները գրաւեր են Սիլիսթրէի համար ճամբայ հանուած 100 կառք օսմանեան հրանիթն ու պարէնը՝ ասոնց պահպանութեան յատկացեալ 150 զօրաց 26ը սպաննելով, և 32ն ալ դերի առնելով։ Բայց այս լուրն ստուգութեան կարօտ է, ինչպէս նաև այն զրոյցը թէ Մուխթար և Իսմայիլ Հադգը փաշաները որոշեր են Կարնոյ կողմերը քաշուիլ Քէօփրիւ գիւղի դիրքերը թողլով։ Պասիրէթ երէկ գրած էր, թէ Մուխթար փաշա Կարսի կողմը Տէվէ-Պոյնը բսուած տեղը կդտնուի ու յարձակման կպատրաստուի, և թէ ռուսք Կարսէն 7–8 ժամ այսդին Սօղանլըի կրճին շուրջը կթափառին։

Ճերիտէի-Հավատիս այս առաւօտ հետևեալ տեղեկութիւնները տուած է։

«Ռուսք Մուխթար փաշայի բանակը ի պատերազմ դրդելով հետամուտ ըլլալնուն պատճառաւ, երկու բանակաց յառաջապահներուն հետ պատերազմ մը տեղի ունենալէն յետոյ՝ Մուխթար փաշա Կարնոյ բանալին համարուող Տէվէ-պոյնու բսուած տեղը բռներ է, որպէսզի Տրապիզոնէն առնելիք օգնութիւնն և թնդանօթ ու պաշար ընդունի։ Այս տեղեկութիւնը կը հաստատէ՝ Շէյխ-Շամիլի որդի Մէհմէտ փաշայի կողմանէ առ իւր ընտանիս քաշուած հոկտ. 19 թուով հեռագիր մը, յորում կըսէ թէ «Հոկտ. 17ին, ի Հասան-գալէ «ռուսք զմեզ պաշարեցին, բայց ցիրուցան ընելով յաջողեցանք ազատիլ պաշարմանէն»։

«Հետևաբար, այժմ Մուխթար փաշա Կարինէն 4 ժամ հեռի կդտնուի։

«Վերջին տեղեկութեանց նայելով՝ թէլիշի պատերազմին մէջ ռուսաց ձեռքը անցած օսմանեան դերեաց զէնքերն առեր են ռուսք, և զիրենք Բլէվնայի զօրաց թիւը շատցուցնելով նուազե-

ցունել է, և կա՛մ արդէն ռուսք պարէնի կողմանէ նեղութիւն ունենալով՝ չեն ուզեր զանոնք իրենց քով պահել։»

Լէվընդ-Հերըլտ ալ գրած է։

«Պաշտօնական տեղեր կըսուի, թէ Մուխթար փաշա երեքշաբթի երեկոյ Տէվէ-Պոյնուի քովը տեղաւորուեր է, և հոն կսպասէ ռուսաց յարձակման։ Տէվէ-Պոյնու՝ կարնոյ դաշտին անցքն է, և սոյն դաշտը Բասենու դաշտին հետ կմիացունէ։ Վերջապէս երկու բանակներն չորեքշաբթի երեկոյ կարնոյ կողմի գտնուելով՝ ժամէ ի ժամ պատերազմի մը կսպասուէր։»

Այս օրերս յաճախ նախարարաց ժողով կգումարուի, և երբեմն գիշերներն իսկ։ Ինչպէս առջի օրը, նոյնպէս և երէկ ալ Թօփհանէ նախարարաց ժողով գումարեցաւ ընդ նախագահութեամբ օգոստ. Սուլթանին, ցերեկային աղօթքէն յետոյ։ Հինգշաբթի օրը, մեծ եպարքոսն՝ արտաքին գործոց նախարարն՝ Շուրայի-Տէվլէթի նախագահն ու դատական գործոց նախարարն երբ Բ. Դուռը ժողովուած կխորհրդակցէին՝ անգղիական դեսպանն երթալով տեսնուեր է նոցա հետ, և յետ այնորիկ մեծ եպարքոսն կայսերական պալատը գացեր է։

— Լոնտրայի մէջ, կըսէ Օսմանլը, Արեւելեան խնդրոյն լուծման համար ժողով մ՚ըլլալով, որոշուեր է յատկապէս պաշտօնական մը ղրկել մայրաքաղաքս։

— Կըսուի, թէ Պօլսոյ պահպանութիւնը տեղական զօրաց պիտի յանձնուի, պահականոցները ղետեղելով զանոնք։

— Կըսուի, թէ Բումէլիի եղերքէն Անատոլիի եղերքը ծովուն տակէն քանի մը հեռագրական թելեր պիտի հաստատուին, յիշեալ երկու եղերաց ամրութեանց մէջ հաղորդակցութիւնը դիւրացունելու համար։ Այս շինութեան համար, յատկապէս մայրաքաղաքս եկեր է ՃՕՆ-ԲԻՆԴԷՐ անուն անգղիական շոգենաւը։

— Պօլսէն Սթանտար լրագրոյն հեռագրեր են, թէ կայսերական կառավարութիւնը՝ Փարիզի նորընտիր դեսպան Արիֆի փաշայի մայրաքաղաքէս մեկնած ատենը ծանուցեր է ի՛նչ պայմաններով հաշտուիլ ուզելը, եթէ՝ եւրոպական տէրութեանց կողմանէ միջնորդութիւն ըլլայ։

— Կէտիքլէրի պատերազմին մէջ վիրաւորուող Ալի փաշա մայրաքաղաքս եկեր է։

Օսմանլըի դրածին նայելով՝ յոյն ընդարավաճառ մը, իւր խանութէն դաղթական տղեկ մը սոխ մը առնելուն համար, այնպէս հարուածեր է, որ խեղճ տղուն մահուան պատճառ եղեր է։ Ընդարավաճառը իսկոյն բռնուեր է։ Յիշեալ լրագիրը՝ ծանուցած չէ այս դէպքին Պօլսոյ ո՛ր կողմը պատահած ըլլալը։

— Անցեալ հինգշաբթի Իւսկիւտար Զինիլի-ճամի քսուած տեղը տաճիկ տան մը մէջ ծերունի մը առանձինն պառկած ատենը, սենեակին մէջ գտնուած վառարանէն կայծ մը ցատկեր, վերմակը և մարդուն ծունկն ու աջ թեւը այրեր է, և այժմ կդարմանուի։ Ահա, ղգուշութեան համար նոր խթան մ՚ալ։

— Իւսկիւտարի կողմը այս օրերս չէրքէս Իսմայիլ անուն մէկը բռնուեր է շընորհիւ ոստիկանութեան։ Սա ժամանակէ մը հետէ իրեն արուեստ ըրած է եղեր՝ մնավաճառներու երթալ, քանի մը օխայ միս կտրել տալ, հաշիւն ընել, և պատուիրել որ միսն այս ինչ տունը տանին, ուրկէց լիրա մը պիտի տրուի իրենց։ Այսպէս մսին գինը ղեղչելով լիրայէն՝ մնացորդն ինք կառնու կերթայ եղեր։

— Արմտեաց վաճառական մը հետեւեալ հաշիւն ըրած է։ Ցորենին 60 լիպրան 30 կամ 31¼ ղրուշ էր. երբ 33ի ելաւ՝ հացին օխային գինը 10 փարայ աւելցաւ. յետոյ 39ի ելաւ՝ հացին գինն 4 ղրուշ եղաւ. հիմա որ 31 ի իջած է, հացը դարձեալ 4 ղրուշի կը ծախուի։ Հարկաւ քաղաքապետութիւնն ալ կընէ այս հաշիւները, և Պօլիս արմտիք փոխադրելու համար կայսերական կառավարութեան վերջին տնօրինութիւնն ալ սատարելով, հացին գինը իջեցունելու որոշում կը տրուի այսօր կամ վաղը։

— Ծխալաճառաց ոմանք սկսեր են՝ առաջին կարգի դլանիկներու համար խարդախութիւն ընել։ Պարապ տուփերը ժողովելով, իրենց ստորին ծխախոտէ շինած դլանիկները կղետեղեն, և այնպէս իբրև ընտիր տեսակ կը վաճառեն եղեր։ Հետեւաբար հարկ կըլլայ որ առնողները ուշադրութիւն ընեն։

Մէկն ալ մեղ պատմեց, թէ ձկնավաճառ մը ձախած ձուկը բոլորովին թարմ ցուցնելու համար, փորին մէջ փայտի կտոր դրած է եղեր...։

— Ամերիկայի նախորդ նախագահ Կրանդ ղօրավարն՝ որ Եւրոպա շրջագայելու եկած է, իւր դստեր հետ մայրաքաղաքս ալ պիտի դայ եղեր։

— Մէկերկու օր է, որ մայրաքաղաքիս մէջ գիշեր ու ցերեկ թեթև դետնաշարժեր կըլլան։

Այժմէն կծանուցուի, թէ Աւըստրիոյ կայսրուհին դեկտ. ի վերջերը Լոնտրա պիտի երթայ և տես թագուհւոյն Անգղիոյ։

— Այս տարի Անգղիոյ կառավարութիւնը 15 միլիոն լիրա ծախք ըրեր է, Հնդկաստանի սովելոց օգնութեան համար։

— Վիէննայի բժիշկներէն Բօղանտրօֆանուն մէկը՝ տեղւոյն օսմանեան դեսպանատան հինգ ֆիօրին յանձներ է, ի նպաստ օսմանեան դաղթականաց։

— Աթէնքի լրագիրք Կարինէն տըրուած հեռագրով մը կծանուցանեն, թէ ռուսք Անատոլիի պատերազմին մէջ Օսմանցիներէն շատ պաշար առած ըլլալով՝ պաշար չտրուիր ռուսական բանակին։

— Վերջին օրերս Երեւան եկած բաղմաղան ղրոյցներուն մէկն ալ՝ Գերմանիոյ և Իտալիոյ կառավարութեանց մէջ դաշտանի դաշնադրութիւն մը հաստատուած ըլլալուն ղրոյցն է, զոր այս անգամ մեր ընթերցողաց ալ կհաղորդեմք իբրև հետաքրքրական ինչ։

Այս դաշնադրութիւնը հետեւեալ պայմաններն ունի եղեր։

1.– Իտալիա առաջիկայ դարնան 200 հազար զօրք պիտի ղրկէ յօգնութիւն Ռուսիոյ։

2.– Ի փոխարէն՝ Իտալիոյ պիտի տըրուի Թրանթէն դաւառն և քանի մը կըղզիներ։

3.– Գերմանիոյ պիտի սեպհականուի Հոլանտա։

4.– Աւստրիոյ չեղոքութիւնն ալ պիտի վարձատրուի՝ Տաճկաստանէն մաս մը տեղ տրուելով։ Անգղիոյ ալ Եգիպտոսը պիտի տրուի, եթէ չեղոքութիւնը չարունակէ։

Որոշուած է եղեր, որ Գաղղիա միայնակ թողուի։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Փարիս. 1 նոյ։ — Թան լրագիրն հրատարակած է հետեւեալ հեռագիրն՝ Վիէննայէն առնելով։ — «Պերլինի ռուսական դեսպանը Կօրնի-Սթուտէնի կանչուած է։ Այս՝ ամենուն ուշադրութիւնը գրաւած է։

Կկարծուի, թէ Գերմանիա կխորհի միջնորդել, և Ռուսիա դիւրութիւն պիտի ընծայէ՝ Գերմանիոյ ընելիք միջնորդութեան արդիւնաւորութեան համար։

Օսմանեան դեսպան Արիֆի փաշա այսօր հասաւ։ Դեսպանատան պաշտօնակալք երկաթուղւոյն կայարանէն դիմաւորեցին։

Աթէնք. 1 նոյ. — Թագաւորն այսօր կդառնայ Թեբէէն։ Ի վերջոյ եկած Գրուբի թնդանօթներն ու հրացանները փոխադրելու համար ղօրք ղրկուեցաւ։

Բեդրսպուրկ. 30 հոկտ։— Թէ՛ դանձային և թէ՛ զինուորական մասին տարօրինակ փութաջանութիւն կայ, պատերազմը փութացունելու համար։

Պերլին. 30 հոկտ։— Կհաւատան, թէ միջնորդութեան համար բանակցութիւն կըլլայ։ Իտալիա միջնորդութեան մը պիտի ելնէ՝ Գերմանիոյ օժանդակութեամբ և Անգղիոյ հաւանութեամբ։ Կյուսացուի, որ Աւստրիա ալ կը հաւանի։

Կառավարութեան կողմանէ 126 միլիոն մարգի փոխառութեան ծրագիրը՝ մը պիտի ներկայանայ ազգային ժողովին, շինութեանց համար։

Զէթինէ. 30 հոկտ։— Նիքոլա իշխանը դէպի Պանալուդա ուղևորեցաւ։ Կկարծուի, թէ դարատաղցիք դարձեալ գործել պիտի սկսին։

Փարիզ. 31 հոկտ։— Պ. Կրէվի Փարիզ դարձաւ. այժմ սկսած է բացարձակապէս չափաւոր լեզուով խօսիլ։ Զախակողմեանց դիւանը երկուշաբթի պիտի հաւաքին՝ իրենց բանելիք ընթացից վրայ խորհրդակցելու համար։

Վիէննա. 31 հոկտ։— Աւստրօ-Հունգարիոյ նախարարներէն բաղկացեալ ժողովոյ մը մէջ համաձայնութիւն գոյացեր է, Գերմանիոյ հետ հաստատելի առևտրական դաշնադրութեան համար։

Անտրասի Կոմսը՝ Գերմանիոյ ընթացից վրայ ծանօթութիւն տալու ելնելով՝ յայտարարեր է թէ Գերմանիոյ կառավարութիւնը ո՛րևէ թշնամական դիտում չունի Աւստրօ-Հունգարիոյ կառավարութեան համար։

Բէշթ. 30 հոկտ։— Հունգարիոյ 1878ի հաշուէկշռին մէջ 15 միլիոն Ֆիորին բաց տեսնըուած է։

Պուքրէշ. 30 հոկտ։— Բումանիոյ իշխանուհին ծանր հիւանդ է։

Եւրոպական լրագիրներէն՝

Պէլկրատ. 24 հոկտ։— Օսմանցիք կըպատրաստուին՝ Գարատաղի վրայ դարձեալ յարձակելու համար։ 30 հազար զօրք ժողովին ի Գուսուլա։

Տիփխիս. 22 հոկտ։— Զինուորական ժողովոյ մը մէջ որոշուեցաւ՝ կարելի եղածին չափ շուտով դրաւել Կարինը։ Այս նպատակին հասնելու և Կարսը պաշարող զօրքը չնուազեցունելու համար, Կովկասէն ուրիշ զօրաբաժին մը Կարնոյ վրայ պիտի խաղայ։

Թունաւոր սունկն (մոնթար) ու անթոյնը ուշնալու կերպն, և թունաւոր սունկէ թունաւորելոց դարման

Լրագիր ընթերցողները գիտեն, թէ տարին քանի՛ հոգի զոհ կերթայ, անդիտութեամբ թունաւոր սունկ կերած ըլլալով։ Դեռ քանի մ'օր յառաջ նորադոյն դէպք մը հրատարակեցինք, այն է՝ Թարապիայի թշուառ օրիորդը, որ տարաժամ դերեզման իջաւ թունաւոր սունկի երեսէն։ Քիչ մնաց, որ Սամաթիա ալ այս օրերս հայ երիտասարդ մը ղերեզման պիտի համբուրէր, այս պատճառաւ։ Հետևաբար այս անգամ հարկ կհամարիմք, նախ՝ թունաւոր սունկը ու անթոյնը որոշելու համար հետևեալ միջոցը նշանակել, և ապա թունաւորելոց համար փրկութեան անհրաժեշտ միջոցները ծանօթացունել։

Թունաւորն ու անթոյնը որոշելու համար, պէտք է՝ սունկը կտոր կտոր ընել, սանի (թէնճիրէ) մը մէջ ջրով եռացունել, և այս ջուրին մէջ արծաթ դդալ մը քանի մը վայրկեան թողուլ. եթէ դդալին վրայ սև թաղանդ մը (զար) երևան եկնէ, այն սունկը թունաւոր է։

Կանոնինք թունաւորելոց դարմանին։

Երկու գեօկրամ (չորս ցորեն) եղենի տալու, և հետը 16 կրամ Սէ-ֆոն գը սուպ, և 100 տրամ ջուր խառնելու է։ Սոյն դեղաջուրը դաղջ եղած ատեն, և բաժակ բաժակ յաճախ կը տրուի թունաւորելոյն՝ մինչև որ փսխէ։ Երբեմն, այսինքն վտանգին առաջին ժամերուն մէջ վերոյիշեալ դեղաջուրը կրաւէ. բայց եթէ վտանգը կերակուրէ մէկ քանի ժամ ետքը պատահի, այն ատեն 64 կրամ հինգ եաղի, և տէր գը ֆլէօր գը ֆէնչ իրար խառնելով և մէջն ալ մէկ քանի կաթիլ լա-էէօր գինեալ գ'օֆման աւելցնելով յաճախ յաճախ մէկ մէկ դրդալ թունաւորելոյն տալու է։

Այս փսխեցուցիչ դեղաջրերէն ետքը՝ որք անհրաժեշտ են, թոյնին պատճառած ցաւն ու գրգռումը դարմանելու համար ղոֆլը բրինձի եռացեալ ջուր, և դ-բվերի կաթախառն եռացեալ ջուր, և օ գը ֆլէօր գ'օրանժէ և օ գը մանդ և մէկ օշարակի մը խառնուրդ տալ պէտք է. վերջապէս ուրիշ ասոնց նման դարմաններ ալ կրնան կատարուիլ, բայց սունկը ուտելէն վերջը վտանգը տեսնուածին պէս առանց վայրկեան մը կորուսանելոյ անմիջապէս բժիշկ մը բերել ստիպողական է։

Աբջուոյ շաղ բաւած հիւանդութիւնը

Սոյն հիւանդութիւնը համաճարակ և տարափոխիկ ըլլալով՝ ամեն տեսակէ եղող խոտաճարակ կենդանեաց վրայ կտիրապետէ։ Շաղը կենդանեաց բերանին մէջ, և պռկունքներուն վրայ, և սմբակներնուն (թըրնաք) մէջտեղը փոքրիկ ուռոյցքներ երևան կհանէ։ Ընդհանրապէս շաղին տեւողութիւնը կարճ և այնչափ ալ վտանգաւոր չէ, բայց երբեմն թէ՛ մեծ և թէ՛ փոքր որոճող կենդանեաց համար վտանգալից ըլլալը բացառութիւն մ'է։ Հաղարաւոր պատճառներ կան շաղին երևան եկնելուն համար. ինչպէս օդոյն փոփոխութիւնը, ցրտին և խոնաւութեան յամառութիւնը, սննդոյ վատթարութիւնը, խոռներուն և այլոյ անմաքրութիւնք. այս պատճառներուն ամենէն մեծը տարափոխութիւնքն է։ Տարափոխութիւնը հիւանդութեան սկիզբն ու վերջը քիչ ատենու, ընդհակառակը հիւանդութեան միջին ժամանակները աւելի ահարկու կըլլայ։ Վերոյիշեալ ուռոյցքները թունաւոր հեղուկով լի եղած ատեն այսինքն ուռոյցքները ուռած ատեն տարափոխութիւնը աւելի զօրեղ կըլլայ։ Ասկէ կհետևի որ ուռոյցքներուն մէջ պարունակած թունաւոր հիւթը տարափոխութեան պատճառ ըլլալուն, շաղէ բռնուած որ և է կենդանւոյ մը խմած ջուրէն, և քալած ճամբայէն, և մէջը դտնուած խոռէն ուրիշ առողջ կենդանւոյ մը շաղը կտարափոխի։ Ասկէ յայտնի կերևի թէ խոռները, սնունդը, ըմպելիք, խոտերը, ճամբայները և երկաթուղւոյ վագոնները հիւանդութեան տարափոխութեան պատճառ ըլլալով շաղը հեռաւոր տեղեր տիրապետութիւնը կտարածէ։ Շաղը հազարաւոր կովեր ու եղեր իրեն զոհ ընելէն վերջը ոչխարներն ալ իրեն ճանկը կանցունէ։ Եզանց շաղը մարդոյ, ոչխարաց, և ուրիշ տեսակէ եղող կենդանեաց կտարափոխի։ Ոչխարաց վրայ տեսնուած շաղը քիչ մը ժամանակ եղանց վրայ տեսնուելէն վերջը ոչխարաց կպատահի։

Շաղը յայտնող նշանները հետեւեալներն են. կենդանին խոռին մէկ անկիւնը կքաշուի, տխուր և ուժէ ինկած կըլլայ, դրեթէ միշտ կպառկի, և ստիպուած ժամանակ միայն ոտքի կելնէ, և այն ատեն գինովի պէս երերալով կքալէ։ Պռկունքները կերերցնէ, և իրարու կդարնէ, բերանը տաք և փակչտող թուքով լի կըլլայ։ Եւ ահա ասոնք առաջին նշաններն են, որոնց տեւողութիւնը կարճ է, դրեթէ օր մի։ Ասոնցմէ վերջը թէ՛ բերնին և թէ՛ սմբակներուն մէջ տեղը վերոյիշեալ ուռոյցքները երևան կելնեն։ Բայց սմբակաց ուռոյցքները բերնի ուռոյցքներէն յաճախ կտեսնուին։ Սմբակներնին իյնալով մինչև մնուրնին ծունկի վրայ գացող խեղճ ոչխարներ կտեսնուի մերթ։ Ուռոյցքները պայթելէն վերջը վերքը երեւան կելնէ, որ շատ կարմիր վարդի մը գոյն կցուցնէ, և շարաւ վազելով կեղեւ կկապէ, և ասկէ վերջն ալ վերքը կչորնայ։ Վիրաց չորնալը հիւանդութեան դէպ ուրթերորդ օրը տեղի կունենայ։ Ոչխարաց շաղը գըրեթէ ութ օր կտեւէ. ընթացքը ընդհանրապէս կանոնաւոր, և վերջաւորութիւնը մեծաւ մասամբ անվտանգ կըլլայ։ Հիւանդութիւնը ճանչնալ՝ երբեմն կովերուն համար տարակուսելի է. ոչխարաց շաղը ամենատգէտ մարդ մը անդամ շուտ մը կրնայ ճանչնալ, գիտնալով թէ եղանց շաղէն ետքը ոչխարաց վրայ կիյնէ։

(Մնացեալը՝ յաջորդով) Մինաս Էֆենտի

ԹԱՏՐՈՆ ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԱՆԿԱՆՑ
ԲԱԶՄԱՊԱՏԿԵՐ

Տղայոց ընթերցանութեան յատկացեալ այս հանդէսը՝ որ ազնիւ թղթոյ վրայ բազմաթիւ պատկերներով գեղեցիկ և վայելուչ տպագրութեամբ ի լոյս ընծայուած է, կը պարունակէ բարոյական հրահանգիչ և զուարճալի նիւթեր։

Սոյն գործին տարեկան 24 թերթերը ամբողջապէս կազմուած, կաղանդի նուէրի համար ամենէն յարմար և պատուական առարկայ մ'ըլլալով, սոյն նպատակին ծառայեցնելու համար ալ՝ գործոյն ստուարութեանը նայելով՝ գինը ամենաջնջին գումարի մը՝ այն է 1 ֆր. 30 սանդիմի՝ կամ որ նոյն է 6 դրչ. մէճիտիյէ դրամի իջած է, և կը ծախուի փարիզու դրատունը և ամեն դրավաճառաց քով։

ՏԻԲԱՐԴԱՑ
ՃԱՌ ՈՃՈՑ
ԵՒ ԲՆԱԶԱՆՑԱԿԱՆ

Խորհրդածութիւն։

Տէքարդ գա դղիացի մեծանուն փիլիսոփային Գլուխ գործոցն է, որ Մեծ. Առաքել Շարապխանեանի աշխատասիրութեամբ հայերէնի թարգմանուելով, Արմաշու վանքէն հրատարակուեցաւ գեղեցիկ տպագրութեամբ։

Այս ընտիր գիրքը 272 երեսէ կը բաղկանայ և կը ծախուի Եէնի-ճամի Զիլինկիրլէր ճատտէսի թիւ 2 Ս. Ղ. և Եաղմաճեան դրատունը և ուրիշ դրավաճառաց քով։ Գին 2 ֆրանք։

ԹԵՍԱՒՐՈՍԻ
ԲԱՐՈՅԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Այս պատուական գիրքը այս անգամ շնորհիւ գեր. Խորէն եպիսկոպոսի Մխիթարեան դրաբարէն համառօտութեամբ աշխարհաբարի թարգմանուելով Իզմիրի Տէտէեան եղբարց տպարանէն ի լոյս ընծայեցաւ մաքուր տպագրութեամբ, Ցուսալի է որ այս անմահ գործը մեծ ընդունելութիւն պիտի գտնէ ազգային վարժարաններէն և ընթերցասէր հասարակութենէն։

Գիրքը կազմեալ 316 երեսէ բաղկացած ըլլալով կը վաճառի Եէնի-ճամի Զիլինկիրլէր ճատտէսի թիւ 2 Ս. Ղ. և Եաղմաճեան դրատունը և ուրիշ դրավաճառաց քով։ Գին 3 ֆրանք

Հայերէնի, Տաճկերէնի և ըստ մասին թուաբանութեան հմուտ անձ մը պատրաստ է դրադրի պաշտօն վարել թէ մայրաքաղաքիս և թէ դաւառային վաճառականաց քով, հարկ եղած երաշխաւորութիւնն ալ տալով։ Ուղղը Հայրենիքի խմբագրատունէն կրնայ տեղեկանալ։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

Հոկտ. 22

Քոնսոլիտէ		11–
Սօսիէթէ ժէնէրալի բաժինք նգ. լիր.		2–2
Քրէտի » »	Օսմ. »	1–20
Երկաթուղեաց՝ »	ֆր.	51–
Թրամուէյ	Օսմ. լիր.	1–25
1865ի փոխառութիւն	ֆր.	45
1863ի »	»	46–
1869ի »	»	45–
1872ի »		22–50

ԴՐԱՔ, Օսմ.		լիրան 100էն	
Մէճիտիյէ	104–55	Ռուսիոյ բօղ	88–50
Մէթալիք	118–	Գաղղ. լիրա	87–50
Պղինձ	169	Նգղ. »	110–
Թղթադրամ	193–20	Գրիմից	51–20

ԻԼԱՆ
ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Ասաքիրի շահանէ լէվազիմաթը իչին, միւթէահիւլլերի թարաֆլէրինտէն գօնթրաթօլէրինէ մահսուսպէն էլպիսէ անպարբնա կէօթիւրմէքտէ օլաբգլէրի հէր նէվի չուհա վէ սայիրէտէն Էվրօբատան կէլէճէք քլէրին կէօմրիւկատէն իխրաճընտա պալեալէրի աչըմայարադ կէօթիւրիլուպ անպարբնտա անպար մէմուրը վէ մուայէնէճիլեր հազըր օլտուղը հալտէ էմանէթ մաղազասընտա քիւշատ իտիլմէսի, վէ շայէտ իչլերինտէ աչըգ պօղուգ պալեա ղուհուր իտէրսէ գապուլ օլունմամասը, վէ մէզքիւր էմանէթ մաղազասընտա սալիֆ էզդիքր մէմուրլեր հազըր օլմատըգճա, թիւճճարտէն գաթիէն մաղազայա տուխուլ իտէմէմէսի, վէ իշպու չուհա վէ սայիրէ մէմուրինի միւմայիլէ յհիւմ մուվաճէհէսինտէ անալիզ իտիլմէտիքճէ անպարը մախսուսէ վաղ գելընմամասը գատիմտէն պէրու ուսուլը միւթթէխէզէսի իճապընտան օլմաղէ՝ քէյֆիյէթ միւթէահիւտին մալիւմէթի օլմադ իւզրէ իլան վէ իշայէ օլունմըշտը։

4 Թշրինի էվվէլ 1877

Պապը Սէրասքէրի

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՆԱԽՆԱԿԱՆ
ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ
Ըստ վարդապետութեան Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ
Ի ՊԷՏՍ ՆԱԽԱԿՐԹԱԿԱՆ ԴԱՍՈՒՑ
ԱԶԳԱՑԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ
ԿՐԹԱԿԱՆ
ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ
Ըստ վարդապետութեան Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ
Ի ՊԷՏՍ ԶԱՐԳԱՑԵԱԼ ԴԱՍՈՒՑ
ԱԶԳԱՑԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ
Ցօրինեաց
Տ. ԽՈՐԷՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՆԱՐ ՊԷՑ
Առաջարկութեամբ եւ Վաւերացմամբ
ԱԶԳ. ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅՆ
Տպաւորեալ հրամանաւ
Տ. ՆԵՐՍԻՍԻ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ Կ. ՊՕԼՍՈՅ

Մեր վարժարանաց թէ՛ նախակրթարանի և թէ՛ զարգացեալ դասուց աշակերտք մինչեւ հիմա չունէին այնպիսի Քրիստոնէական մը որ կարող ըլլար նոցա մտքերը գոհացուցիչ կերպիւ լուսաւորել Կրօնի վարդապետութեամբ՝ ու սըրտերնին կրթել Բարոյականի վեհ սկզբունքով։

Այս պակասը լեցընելու համար՝ Ազգային Կեդր. վարչութեան Կրօն. Ժողովը խնդրած է Դեր. Տ. Խորէն Ս. Արքեպիսկոպոսէ Նար Պէյ՝ յարմարագոյն դասագրքեր յօրինել, որ բոլոր դպրոցաց մէջ և ամէն դասատուաց ձեռքը Կրօնի և Բարոյականի առաջնորդող դործիներ լինին, աշակերտաց համար ալ հրահանդիչ լինելու ամեն հանգամանքներն ունենան։

Կրօնական Ժողովոյն փափաքը լիովին կատարեցաւ։ Եւ, ինչպէս որ այս դործոց սկիզբը կը տեսնուի, Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարքը Հայրն ու Կրօն. Ժողովոյ Քննիչ Յանձնախումբն իրենց դոհունակութիւնն յայտնելով՝ կը վկայեն միանդամայն թէ քաջուսումն Հեղինակի դործերն ամենեւիմբ համաձայն են վարդապետութեան և աւանդից Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ։ Նոյնպէս և տպագրութիւն նոցա օգտակար յոյժ ի փառս Հայաստանեայց Եկեղեցեաց և ուսումն յուխտի մանկանց վարժարանաց Ազգիս։

Այս դովեստները բաւական երաշխաւորութիւն են թէ՛ Սրբազան Հեղինակին իրական արժանեաց և թէ՛ սոյն Դասագրոց խնամօք և ընտրելագոյն ոճով յօրինուած ըլլալուն, որոյ համար՝ իբր տէր-հրատակիքը չ՝աչխնայեցինք ոչ ծախս և ոչ աշխատութիւն, որպէս զի այս դրքերը յարմարաւոր պատկերօք և վայելուչ տպագրութեամբ ի լոյս ընծայուին։

Քաջալայոյս եմք որ այս Քրիստոնէականները Ազգին ընդունելութեանը պիտի արժանանան, մանաւանդ կրթականը, որ ո՛չ միայն Դպրոցաց՝ այլ ընդհանրութեան ևս կարի օգտակար պիտի լինի, քանզի ընտանեկան ընաիր հրահանդներ կը պարունակէ։ որոց միջոցաւ միայն կըրնամք յուսալ՝ թէ օր մը մեր տուները նախնական դպրոցաց նմանելով՝ պիտի կարենան ղուդընթաց քայլել Վարժարանաց հետ և անոնց ընթացիցը նպաստել ըստ կարի։ Լուսաւորեալ Ազգերն ա՛յս միջոցով զարդացան, որ ցարդ անոր օգուտներն ալ կը վայելեն։

Ճ. ԱՐԱՄԵԱՆ

Կը ծախուի դրավաճառաց խանութները

Ի Գ Ի Ն

Նախնական Քրիստոնէական	30 սանդ.
Կրթական Քրիստոնէական	80 »

Կեդրոնատեղին է Փարիզու դրատունը, Զադմագճըլար-Յակոբեան խան թիւ 13։

Դպրոցաց համար մեծ քանակութեամբ գնողներուն՝ հարիւրին 10 ղեղչ պիտի ըլլայ։

ԱՌ ԱՐԵԳԱԿՆ

ՄԵԾ ՏՈՒՆ ԴԵՂԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ ԴԵՂՕՐԷԻՑ
Վ. ԾԱՆՆԻ
Բերա Մեծ փողոց Ադամամի թիւ 77
Ե Ի
Կ։ Պոլիս Կամուրջի հրապարակը թիւ 1—2
Եւրոպիոյ առաջին գործարաւոց հետ յարաբերութեամբ կապուած, և իւր դեղորէից ընտրութեամբն և դնոց չափաւորութեամբ հրաշակուած։

Մակի մթերանոց անուանի Հ. Նէսթլէ քիմիագէտին շինած Ֆն. լաֆրէյնի, որ փոքրիկ աբէ տղայոց, տկար կազմ ունեցող և հիւանդութեանէ ապաքինելոց միակ սննդարար ուտելիքն համայն Եւրոպիոյ մէջ ընդունուած և ամեն գըլխաւոր բժշկաց հաւանութիւնն ստացած։

Հոն կը գտնուի նաև։

Քաֆէ (մատակի խմորեալ կաթ) որ մեծ համբաւ ունի Եւրոպիոյ մէջ և շատ կը փնտրուի։

Սրոֆիլ-լոբ Բիլնէն, զուտ և մաքուր, Բէլթիէ, Տիոպօսք, Ժօպսթ և Իվանս Լէդլէ ճարտար քիմիագէտներէն պատրաստուած։

Զկոն ֆ-ղ, զուտ Քրիսթիանայի Բէթիկէր Մէլլերի գործարանէն ելած։

Եղէրդէ (հինտիպա) խոհոռ, Լուտվիսպուրկի Հ. Ֆրանք գործարաէն ելած ստամոքսի ուժ տուող և ախորժակ բացող որ հաոտրակ խահուէի հետ խառնելով՝ գինը մեծապէս կիջեցնէ՝ առանց համն ու հոտը փոխելու։

Արոռ-Լոպոկան սառոյց ամեն ժամու մէջ։

Տիւժէնի ջոռ, մաղերու անվրիպելի ներկ։

PILULES AHOOLWLY
ԴԵՂԱՀԱՏՔ ՀՈԼԼՕՈՒԷԻ

Լեարդի, ստամոքսի, և աղիքներու ամեն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն դեղահատը, նաև ջղային տկարութեան, ուժաթափութեան և տխրութեան համար. կը ջնջէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անչափաւորութեանց հետքերը։ Արտի և երիկամանց վրայ օգտակար աղդեցութիւն մ'ունի. արիւնը մաքրելով նոցա խանդարեալ վիճակը կը կանոնաւորէ, և գրգռելով կենսական դործարանները կը զօրացնէ։ Իւր դեղական մեծ ազդեցութեամբը սրտախառնութիւն, կուծուութիւն, մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ լեցուած կաղեր, դլխի ցաւեր կը վանէ. մարսողութիւնը կը չափաւորի, և մարմինը մաքրուելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ՝ որ շատ անդամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնապատճառ կըլլան, առողջ, ուժեղ, և բնական դիրքը կդդենու։

ONGUENT HOLLOWAY
ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈԼԼՕՈՒԷԻ

Մորթային հիւանդութիւնք և վերք բուժելու մասին ունեցած պալսամական յատկութեանցը չհաւաւարիր բնաւ ուրիշ դեղ մը. հին կամ նոր թունաւոր վերքեր, ուռեցք, քաղցկեղ (չիրիփէնչէ), սրունից և ստեանց վերքեր կամ բոլորսվին կանցնին և կամ կլաւանան. օգտակար է նաև հարբուխի, հաղի, սրտի բաբախման, մանաւանդ օդացաւ (եէլ) ըսուած հիւանդութեան։ Իւր կաղդուրիչ և զօրաւոր աղդեցութեամբը խոյլ (սըրաձա) հիւանդութեան ապականիչ զօրութիւնը ի՛նչ աստիճան որ ըլայ՝ կը դիմադրաւէ։

Այս դեղերուն դործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ, որ կը գտնուի ամեն դեղավաճառներու քով, և մասնաւորապէս Պոհճէ-գափու Թաշ խանի կողմերը Պ. Գասապետնի դեղարանը՝ Նո. 7՝ կը ծախուի։

Աւելի առնել ուղողը կը հրաւիրուի առ՝հեղինակն աքթոր Հոլլօուէ ի Լոնտոն Օքսֆօրտ փողոց թիւ 555։

ՊԱՅՄԱՆՔ ՓՈՒՆՋԻ

1.—Փունջը ՁՈՐԵՇԱԲԹԻ և ՇԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի։

2.—Տարեկան բաժանորդագինն է միայն չորս արծաթ մէճիա՝ կանխիկ վճարելի թէ՛ մայրաքաղաքիս և իւր արուարձանաց և թէ դաւառաց համար։

3.—Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կընդունուի։

4.—Տեղական ու դաւառական թղթատարութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ։

5.—Հատը 60 փարայ է, և կը գտնուի ամեն Հայ դրավաճառաց խանութները և ձեռքէ ծախողներու քով։

6.—Ծանուցման տողը 3 ղրուշ է մէկ անդամի համար։ Աւելի աժան կըլլայ աւելի անդամներու համար։

7.—Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է դիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան, Կ. Պոլիս Ալաճա-Համամ Խալիլ խան միջին յարկ թիւ 19։

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԷՐ
Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ
ՏՊԱԳՐ. Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐ
Բիզա փաշա խան թիւ 3